

MAZMUN

ТИЛ ХЭМ ЭДЕБИЯТ

- Alniyazov A.I.** Ana tilinde ózinshe pikirlewdi rawajlandırıw máseleleri
Suyunov B.T. Lakunar birliklar tezaurusi
Shofqorov A.M. Kelishik kategoriyasining o'rganilish tarixiga doir
Xudaykulov Sh.U. Xorijiy til ta'limida kognitiv-kommunikativ yondashuv
Hafizova M.A. Tarjima va badiiy mahorat

ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ

- Abdullayeva M.R.** Pedagogik yo'nalishdagi talabalarning huquqiy kompetensiyalari muhim xususiyatlari
Baxodirova U.B. Bo'lajak biologiya o'qituvchilarini tayyorlashda virtual ta'lim texnologiyalardan foydalanish muammolari
Shonazarova S.R. O'quv jarayonida falsafiy aksiologik yondashuvni takomillashtirishning pedagogik shart- sharoitlari
Sabirova O. Sh. Zamonaviy ta'limda sun'iy intellektdan foydalanish
Bozorov H.N. Nofizik ta'lim ta'lim yo'nalishlarining malakaviy tavsiflari tahlili, kasbiy kompetensiyalar tuzilmasi va ierarxiyasi
Nigmanova U.B. Bo'lg'usi o'qituvchilarda milliy o'zlikni anglash kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmini tadbiq etish yo'llari
Alimov M. Iqtidorli yoshlar-kelajagimiz poydevori
Qurbonova M.E., Abdulaxatova M.A. Pedagogik ta'lim innovatsion klasteri usulida talabalarga kimyo fanini o'qitishda o'quv faoliyatini tashkil etish va takomillashtirish masalalari
Qurbonova M.E., Abdulaxatova M.A. Klaster yondashuvi asosida bo'lajak kimyo fani o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish
Arslonova G.K. Individual ta'lim muhitida talabalarning kasbiy-ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirishning zamonaviy texnologiyalari
Matkarimova M.K. Ingliz tili fanini o'qitishda o'quvchilarning kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish
Umirova N. J. Individual yondashuv asosida bo'lajak maktab o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish metodikasi
Turakulov B.N., Xusanova N.B. Talabalarning kreativ qobiliyatini innovatsion rivojlantirishning psixologik omillari
Эшанев Н.Ж. Замонавий инновацион таълим муҳитида мобил мутахассис тайёрлашнинг ижтимоий зарурат эканлиги илмий тадқиқотларда ақс этиши
Sa'dullayeva M.H. Mukammal xotira va eslab qolish sirlari
Mirzakarimov X.Yu. Talabalarda vatanparvarlik fazilatini rivojlantirishning konseptual jihatlari
Eshnaev N.J. OTMlarda mobil mutaxassis tayyorlash va kasbiy yo'nalganlikning ilmiy tadqiqot natijalariga asoslanishi hamda samaradorligi
Dehqanova M.G'. Daktilema paydo bo'lishi va uning foydalanish turlari
Karatayeva L.U. Sharq mutafakkirlarining ta'lim-tarbiya borasidagi qarashlari
Yuldasheva S.M. Shaxsning kasbiy faoliyatida uchraydigan asosiy psixologik muammolar
Amangeldiyev S.N. O'smirlarda kuzatilayotgan irodasizlikni keltirib chiquvchi sabablar
Dilmurodova Z.D. Shaxsda qobiliyat rivojlanishining pedagogik-psixologik omillari
Ибадуллаева Ш.Н. Махсус педагогларни касбий фаолиятга тайёрлаш механизмларини такомиллаштириш ижтимоий-педагогик муаммо сифатида
Tojiboev M.N. Talabalar tafakkurini rivojlantirishda innovatsion yondashuv

Meilyeva M.S. Tafakkurning innovatsion rivojlanishiga pedagogik hamda psixologik faktorlarning ta'siri

Mirzaraximova G.I. Nutq faoliyati va ularning xususiyatlari

Yunusova X.Sh. O'zbekiston respublikasida inklyuziv ta'limni tadbiq qilish masalalari

Abdurasulov J. Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fanining bugungi kundagi pedagogik va psixologik dolzarbligi

Ozodqulov O.B. Ta'lim muassasalari rahbarlarining samarali boshqaruv faoliyatida sog'lom va ijodiy muhitni rivojlantirish omillarining kognitiv tahlili

Kobilova Sh.X. Inklyuziv ta'limni uzluksizligi ta'minlash va uni pedagogik-psixologik qo'llab-quvvatlashning nazariy jihatlarini

Turakulov B.N. Ekopsixologik kreativ qobiliyatini rivojlantirishning psixologik omillari

Vafoyeva G.B. Pedagogik jamoada sog'lom muhitni shakllantirish va rivojlantirishning afzalliklari

Ruzmatova N.Sh. Psixologik farovonlik tushunchasining mazmun-mohiyati

Burxonova M.B. Muomala odobi – axloqiy va muomala madaniyatning muhim elementi sifatida

Raxmanova D.U. Talabalarning intellektual faoliyatini optimallashtirishning psixologik determinantlari

Abduqodirova D.E. Talabalarda emotsional kreativlik sifatlarini rivojlantirish

Xurramov K.M. Personalni korporativ boshqarishning ilmiy-nazariy asoslari

Kadirova X.A. Jadid adabiyoti namundayalarining ta'lim tarbiyaga oid asarlaridan samarali foydalanish

Janbayeva M.S. Interfaol metodlar asosida bo'lajak o'qituvchilarining kasbiy mobilligini shakllantirish

Чориев И.Р. Современное состояние реализации воспитательной деятельности в высших образовательных организациях

МИЛЛИЙ ИДЕЯ ҲАМ РУЎХЫЙЛЫҚ ТИЙКАРЛАРЫ, ТАРИЙХ, ФИЛОСОФИЯ

Adilkariyev X.T., Rasulova A.M. Konstitutsiya – yangi madaniy-huquqiy renessans poydevori

Talipova Yu.Sh. Sharq allomalari nigohida “ustoz-shogird” an'anasining o'rni

ФИЗИКА, МАТЕМАТИКА, ИНФОРМАТИКА

Pulatova D.A. Aralash ta'lim sharoitida talabalarni tadqiqotchilik faoliyatiga tayyorlashning zamonaviy yondashuvlari

Raximova X.K. Media ta'lim metodlari orqali talabalarni kreativ fikrlashga o'rgatish mexanizmlarining nazariy asoslari

БАСЛАЎЫШ КЛАСС, МЕКТЕПКЕ ШЕКЕМГИ ТӘРБИЯ

Нарманов А.Х. Бошланғич таълим ёшидаги болалар тарбиясида халқ оғзаки поэтик ижодининг ўрни ва аҳамияти

Achilova M.S. Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar emotsional sohasi psixofiziologiyasining asosiy xususiyatlari

Egamberdiyeva N.A. Inklyuziv ta'limga jalb qilingan autizm sindromli bolalar bilan ishlashda o'qituvchi va tyutorning birgalikdagi faoliyati

Tag'onova G.B. Aqliy rivojlanishda nuqsoni bo'lgan bolalarning o'ziga xos xususiyatlari

Madgapilova N.T. Maktab va MTT ta'limida innovatsion logistikasini boshqarish va uning pedagogik kontseptual masalalari

Mirkosimova H.M. Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida nutq o'stirishning psixologik xususiyatlari

Xusanova N.B. 6-7 yoshli bolalardagi xavotirli holatlarning psixologik xususiyatlari
Abduraxmanova Sh.B. Intellektida muammolari bo'lgan zaif eshituvchi bolalarning predmetli amaliy faoliyatini rivojlantirish metod va vositalari
Saparova U.B. Tarbiya fani asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida iqtisodiy tarbiya ko'nikmalarini shakllantirishda sharq mutafakkirlari tarixiy merosining o'rni
Эшчанова Г. А., Кузиева Р. Р. Образовательно – воспитательное значение жанра басни в начальных классах
Азизова Э.А. Готовность ребенка к школе: важность обучения в дошкольном возрасте

ТАСВИРИЙ САНЪАТ ВА МУСИҚА

Kurbanova A.T. San'at ta'limida raqamli transformatsiyani joriy etish dolzarb pedagogik muammo sifatida

СОЦИАЛЛЫҚ ПЕДАГОГИКА

Нормуродова Б.А. Оилада болаларни меҳнатсеварлик руҳида тарбиялашда халқ миллий анъаналаридан фойдаланиш
Sultanova D.A. Boshqaruvning mohiyati: boshqaruv psixologiyasi va boshqaruv pedagogikasi
Hakimova I.X. Bo'lajak maktab menejerlarida ijtimoiy kompetentliklarini shakllantirish shart-sharoitlari
Умарова Ш.А. Психологическая поддержка мигрантов и их семей в обществе

ФИЗИКАЛЫҚ ТӘРБИЯ ҲӘМ СПОРТ

Djurabayeva D.E. Maktabgacha yoshdagi serebral falaj bolalarni maxsus jismoniy mashqlar orqali harakat faolligini oshirish samaradorligi
Halimova F.K. Biatlonchilarning jismoniy rivojlanganlik ko'rsatkichlarining tuzilishi
Tunyan A .A. Voleybol o'yini texnikasini o'rganishda o'yinchilarga qo'yilgan talabalar
Ataxanov H.K. Sog'lom turmush tarzini shakllantirish
Tursunov A. O'zbekistonga voleybolning kirib kelishi va rivojlanishi
Arislanov I.T. Futbol sportini rivojlantirishning maqsad va vazifalari
Ergashev R.Q. Kurashchilarning jismoniy harakatlari va texnik tayyorgarligi
Yusupov E.T. Kurash sportini rivojlantirish hamda takomillashtirish
Shukurllayev J.M. Kichik voleybol sport turiga tayyorlash akmeologiyasini voleybolga integratsiyalash mexanizmining determinantlari va tamoyillari
Xo'janioyozov B. I., Zokirov R.O. Barkamol shaxsni voyaga yetkazishda oilaviy muhitning o'rni
Shermatov M.N. Yosh futbolchilarning jismoniy tayyorgarligini o'rganish va tezkorlikni rivojlantirish xususiyatlari

2. Токаръ, И.Е. Инклюзивное образование: опыт и перспективы развития / И.Е. Токаръ // Социальная педагогика. — 2011. — №5. — С. 93-105.
3. Shomahmudova R.Sh “Maxsus va inklyuziv ta’lim”.-Toshkent.-2011. Uslubiy qo’llanma.
4. Yunusova X.Sh “Innovatsion ta’lim klasteri muhitida bo’lajak defektologlarni inklyuziv ta’limga tayyorlash” p.f.f.d (PhD) dissertatsiya avtoreferat 15-18 betlar.

CHAQIRUVGA QADAR BOSHLANG’ICH TAYYORGARLIK FANINING BUGUNGI KUNDAGI PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK DOLZARBLIGI

Abdurasulov J.

Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Pedagogika va psixologiya mutaxassisligi magistranti

Kalit soʻzlar: Chaqiruvga qadar boshlangʻich tayyorgarlik, harbiy kadrlar, metodika, harbiy-vatanparvarlik, amaliy koʻnikmalar, burch, sadoqat.

Ключевые слова: начальная предприсыльная подготовка, военнослужащие, методика, военный патриотизм, практические навыки, долг, лояльность.

Key words: initial training before conscription, military personnel, methodology, military patriotism, practical skills, duty, loyalty.

Umumiy oʻrta taʼlim muassasalarida Chaqiruvga qadar boshlangʻich tayyorgarlikni tashkil qilish va uning metodikasi bugungi kunda oʻquvchi-yoshlarni vatnparvarlik ruhida tarbiyalashdagi muhim fan sifatida milliy oʻquv dasturiga kiritilgan. Mazkur fanni oʻqitishdan asosiy maqsad – oʻquvchilarni Vatanga sadoqat ruhida tarbiyalash, ajdodlarga munosib avlod qilib kamol toptirish, jismoniy barkamollik, favqulodda vaziyatlarda toʻgʻri harakatlanish, zarur holatlarda birinchi tibbiy yordam koʻrsata olish boʻyicha amaliy koʻnikmalarni shakllantirish va mamlakatimiz Qurolli Kuchlari tarkibida mavjud qurol-aslaha va harbiy texnikalar boʻyicha bilimga ega boʻlgan avlodni tarbiyalashga qaratiladi.

Chaqiruvga qadar boshlangʻich tayyorgarlik faninig vazifalari: Oʻzbekiston Respublikasining Qurolli Kuchlari safidagi harbiy xizmat huquqiy asoslarining talablari hamda mohiyatini oʻrgatish; harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash va harbiy burchga sadoqatli boʻlish, masʼuliyat va javobgarlikni shakllantirish; Vatan mustaqilligi va ravnaqi yoʻlida fidokorona kurashgan milliy qahramonlarimiz bilan faxrlanish, ularga munosib voris boʻlish tuygʻusini shakllantirish; umumharbiy nizomlarning harbiy xizmatchilar hayotidagi ahamiyatini, Vatanga qasamyod va uning talablarini anglash; favqulodda vaziyatlarda harakatlanish, zaruriyat tugʻilganda oʻziga hamda yon atrofdagilarga birinchi tibbiy amaliy yordam koʻrsatish koʻnikmalarini oʻrgatish; yosh avlodda qatʼiy hayotiy pozitsiy va Vatan taqdiri uchun daxldorlik masʼuliyatini shakllantirish; yoshlarni oʻz fuqarolik burchi va konstitutsion majburiyatlarini bajarishga, jamiyat va davlat manfaatlarini himoya qilishga qodir shaxslar etib tarbiyalashga yoʻnaltirish; harbiy burchga va Prezidaentga sadoqatli boʻlish, xalq taqdiri uchun javobgarlik tuygʻusini shakllantirishdan iborat.

Chaqiruvga qadar boshlangʻich tayyorgarlik fanini oʻrganish Oʻzbekiston Respublikasining «Umumiy harbiy majburiyat va harbiy xizmat toʻgʻrisida»gi Qonun talablarini, Oʻzbekiston Respublikasining yoshlarni chaqiruvga qadar boshlangʻich tayyorgarligi boʻyicha Nizomini, Oʻzbekiston Respublikasi Mudofaa Vazirligining buyruqlari va direktivalarini, chaqiruvga qadar boshlangʻich tayyorgarlikni tashkil qilish va olib borish, oʻquvchi-yoshlarni vatanparvarlik tarbiyasi ishlarini, Oʻzbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari safiga xizmatga tayyorlash boʻyicha masalalarni, chaqiruvga qadar boshlangʻich tayyorgarligi (chaqiruvga qadar boshlangʻich tayyorgarlik fani) boʻyicha oʻquv jarayonini rejalashtirish tamoyillarini, taʼlim muassasalarida chaqiruvga qadar boshlangʻich tayyorgarlik fani dasturining barcha boʻlimlari boʻyicha mashgʻulotlarni tashkil qilish va olib borishda yangi pedagogik texnologiyalarni qoʻllashni, zamonaviy oʻquv texnika vositalaridan foydalana bilishni, taʼlim muassasasi direktori va Chaqiruvga qadar tayyorgarlik oʻqituvchisining

majburiyatlarini, hamkorlikda bo'lgan tashkilotlar bilan aloqa shakllarini, chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fani bo'yicha o'quv-moddiy bazaga qo'yiladigan talablarni bilishlari va 66 66 ularni amalda qo'llay olishlari uchun yetarli ilm-malaka va ko'nikmalar berishdan iborat. O'quvchi-yoshlar ta'lim olayotgan paytlarida o'zlarida askarning yoshlarni O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari safiga xizmatga tayyorlash masalalari bo'yicha majburiyatlarini bajarishida zarur bo'lgan siyosiy, ahloqiy, ruhiy tayyorgarliklarini yuqori bo'lishini va Vatan himoyachisi sifatlarini mujssamlashtirishlari shart.

Hozirgi kunda Qurolli kuchlarimiz tarkibidagi harbiy qism va bo'limmalarni puxta bilimga ega bo'lgan shaxsiy tarkib bilan to'ldirish, uning siyosiy, manaviy, axloqiy ruhiy, vatanparvarlik tarbiyasiga alohida e'tibor berish muhim shartlardan biri hisoblanadi. Shaxsiy tarkibning yuqoridagi qayd etilgan sifat va fazilatlarini shakllantirishni, tarbiyalashni faqat harbiy kadrlar tayyorlash bilim yurtlari, qism komandirlari va harbiy boshliqlarning vazifasi deb hisoblash to'g'ri bo'lmaydi. Ma'lumki armiya safida o'z bo'ysunuvchilarining faoliyatlariga komandir va boshliqlar ma'suldirlar. Lekin sifat va fazilatlarini shakllantirishga kelganda armiya safigacha bo'lgan ta'lim tarbiya o'rnining ahamiyati katta. Ayniqsa umumta'lim maktablari, o'rta-maxsus va o'rta kasb-hunar ta'limi muassasalarida chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fanini sifatli va samarali o'qitilishini ahamiyati bu borada muhim.

Mamlakatimiz Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev ta'kidlaganidek «Eng katta boylik – bu aql-zakovat va ilm, eng katta meros – bu yaxshi tarbiya, eng katta qashshoqlik – bu bilimsizlikdir». Umumiy o'rta maxsus va boshlang'ich professional ta'lim muassasalarida «Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik»ni o'qitilishi haqida O'zbekiston Respublikasining «Umumiy harbiy majburiyat va harbiy xizmat to'g'risida»gi Qonunning 13-moddasida quyidagicha qayd qilingan: «Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik, shu jumladan fuqaro mudofaasi va tibbiy bilim asoslari bo'yicha tayyorgarlik o'quv dasturidagi majburiy fan bo'lib, umumiy o'rta, o'rta maxsus va boshlang'ich professional ta'lim muassasalarida chaqiruvga qadar tayyorgarlik fani o'qituvchilari tomonidan bitirish yili arafasidagi kurslardan yoki sinflardan boshlab o'tiladi». Bundan tashqari ushbu ustuvor vazifalar O'zbekiston Respublikasining «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi», «Mudofaa to'g'risida»gi Qonunlarida, Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 29-iyun kunidagi qarori bilan tasdiqlangan «2023-2027-yillarda yoshlarni harbiyvatanparvarlik ruhida tarbiyalash ishlari samaradorligini oshirish Konsepsiyasi», 2023-yil 8-noyabr kunidagi Qarori bilan tasdiqlangan «Ta'lim muassasalarida chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlikni tashkil etish tartibi to'g'risidagi nizomi» va O'zbekiston Respublikasi Mudofaa Vazirligining buyruq va talablarida ham o'z ifodasini topgan. Ko'rinib turibdiki 1999-yil yanvaridan e'tiboran Qurolli Kuchlarda boshlangan harbiy islohotlar strategiyasining nazarda tutgan, mamlakatimiz tinch, osoyishtaligini ishonchli va samarali himoya qilishga qodir tezkor, yaxshi ta'minlangan Qurolli Kuchlarni tuzish maqsadini amalga oshirish faqat oliy harbiy o'quv muassasalarining vazifasi deb o'ylash, masalaga faqat bir tomonlama qarashdir. Bu borada chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik muhim ahamiyat kasb etadi. Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fanini takomillashishi va rivojlanishi, Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fanining maqsad va vazifasi borasida bir qancha ilmiy izlanishlar olib borilayotganligi, davlat chegaralarining o'z qo'shinlarimiz tomonidan hushyorlik bilan qo'riqlanayotganligi mamlakatimizda olib borilayotgan ilmiy ishlar natijasi desak adashmaymiz. Yoshlarimizni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash hozirgi kunning dolzarb masalalaridan biridir.

Yoshlarimizni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash borasida biz nimalarga e'tibor berishimiz kerak? Qanday ilmiy izlanishlar olib borishimiz kerak? Bu borada birinchi masala yoshlarimizga ota-bobolarimiz bosib o'tgan yo'llarini to'g'ri tushuntirish (ishontirish usuli) dir. Buyuk tariximiz, ulug' ajdodlarimizning boy ma'naviy merosi,

Jaloliddin Manguberdi, Amir Temur, Zahiriddin Muhammad Bobur kabi sarkardalarning jahon sivilizatsiyasi hamda harbiy san'at rivojiga qo'shgan hissalarini yoshlar o'rtasida keng targ'ib qilishimiz, shuningdek Vatan ozodligi va mustaqilligi yo'lida jon fido qilgan yurtdoshlarimiz ko'rsatgan vatanparvarlik va qahramonlik, ulardagi sadoqat, fidoiylik,

matonat hamda jasorat kabi xislatlarni, qolaversa yurt, oila, ota-ona va farzandlar himoyasi xalq va ajdodlar xotirasi oldida muqaddas burch ekanini yoshlar ongiga singdirishimiz lozimdir. Ikkinchi masala (tarbiya) agar biz yoshlarimizni vatanparvarlik ruhida tarbiyalay olsak kelajakga ko'chmas poydevor qo'ydim deb ayta olamiz. Hozirgi kunda yoshlarni turli ko'rinisdagi vayronkor g'oyalar ta'siridan asrash, ularni milliy g'oya va Vatanga sadoqat ruhida tarbiyalash, ularning ongida Vatan himoyasi sharaflari va muqaddas burch ekanligini singdirish eng muhim vazifalarimizdan biridir. O'quvchi-yoshlarda yon-atrofimiz va jahonda ro'y berayotgan siyosiy-ijtimoiy jarayonlarga milliy mamfaatlarimizdan kelib chiqqan holda yondashish ko'nikmalarini, ommaviy axborot vositalari, shu jumladan Internet jahon axborot tarmog'i orqali tarqatilayotgan g'arazli axborotlar, odobxloqni yemiruvchi illatlar, yoshlarni zalolatga boshlovchi buzg'unchi g'oyalarga qarshi sog'lom dunyoqarashni shakllantirishimiz muhimdir. Uchunchi masala (o'qitish o'rgatish) bu eng dolzarb masalalardan biridir. Biz qanchalik yoshlarimizni to'g'ri o'rgatsak, o'qitsak ularda o'zlariga bo'lgan ishonchlarini yana bir bor uyg'otgan bo'lamiz. Yoshlarimizni harbiy-vatanparvar qilib tarbiyalashda avvalambor biz ularga milliy qadriyatlarimizni o'rgatamiz va o'qitamiz. Bu yoshlarimizni harbiy-vatanparvar bo'lib tarbiyalanishida katta samara beradi. Hozirgi shiddat bilan o'zgarib borayotgan zamonning o'zgarishiga katta tasir ko'rsatayotgan fan, texnikalar borasidagi o'zgarishlar, ularni boshqarish masalalarini to'g'ri tushuntirish orqali biz ularda harbiy texnikalarni boshqarishga bo'lgan qiziqishlarini oshirib boramiz. Bu borada bizga Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fani katta yordam beradi. Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fani O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarining tarkibiy qismi ekanligi nazariy bilimlarga asoslanib isbotlangan. Chunki, ushbu fan O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarining asosiy zaxirasini tayyorlash uchun yordam beradigan fan hisoblanadi va uni ilmiy, bilimli haqiqiy vatanparvar yoshlar bilan to'ldirishga xizmat qiladi. Shuning uchun ham mazkur fan o'quv dasturi o'quvchilarning maktabni bitirgach, mamlakat Qurolli Kuchlari safiga chaqirilar ekan, qisqa vaqt ichida zamonaviy qurollar va jangovar texnikalarni o'zlashtira olishi uchun ularni yosh askar ega bo'lishi lozim bo'lgan darajadagi bilim va ko'nikmalar bilan qurollantirishni ko'zda tutadi. Xulosa o'rnida, Haqiqiy mustaqil davlat shunday ish tutadi, o'z mudofaasini o'zgarar qo'lga topshirib qo'ymaydi. Xalqning umumiy harbiy ruhini ko'tarishda, harbiylarni matonatli, shijoatli qilib tarbiyalashda ajdodlarimizdan bizga meros qolgan harbiy bilimlarni ommalashtirish, harbiy san'at sirlarini umumiy o'rta ta'lim muassasalarida o'qitish ham samara beradi.

Foydalanilgan adbiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi . T.: 2023-y.
2. O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi qonuni. 2020 -y.
3. O'zbekiston Respublikasining «Mudofaa to'g'risida»gi qonuni.2018-y.
4. O'zbekiston Respublikasining «Umumiy harbiy majburiyat va harbiy xizmat to'g'risida»gi qonuni. 2002-y.
5. «Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik» (10-sinf) o'quv dasturi 2022-y.
6. «O'smirlarni chaqiriqqacha tayyorlash to'g'risidagi Nizomi» 2014-y.
7. Абдурасулов , Ж. (2024). ХАРБИЙ ЖАМОАНИНГ ПСИХОЛОГИК АСПЕКТЛАРИ. *Бюллетень педагогов нового Узбекистана*, 2(2), 59–65. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/yopa/article/view/28149>
8. Jurayev , S., & Abdurasulov , J. (2024). PSYCHOLOGICAL PROBLEMS OF A MILITARY OFFICER . *International Conference on Management, Economics & Social Science*, 2(1), 26–29. Retrieved from <https://aidlix.org/index.php/fi/article/view/547>

PEZIOME

Jahonda turli yovuz kuchlar o'zining mustaqil rivojlanish yo'lini tanlagan yosh davlatlar uchun xavf solib turgan hozirgi davrda Vatan himoyachilariga yuqori darajadagi talablar qo'yilmoqda. Shunday ekan, haqiqiy Vatanparvar, mard va jasur o'g'lonlarni shakllantirish maktabdan boshlanadi.

РЕЗЮМЕ

В настоящее время, когда различные силы зла в мире представляют угрозу молодым странам, выбравшим свой независимый путь развития, к защитникам Родины предъявляются высокие требования. Поэтому в школе начинается формирование настоящих патриотов, смелых и отважных мальчиков.

SUMMARY

At the present time, when various evil forces in the world pose a threat to young countries that have chosen their independent development path, high demands are placed on the defenders of the Motherland. Therefore, the formation of true patriots, brave and brave boys begins at school.

TA'LIM MUASSASALARI RAHBARLARINING SAMARALI BOSHQARUV FAOLIYATIDA SOG'LOM VA IJODIY MUHITNI RIVOJLANTIRISH OMILLARINING KOGNITIV TAHLILI

Ozodqulov O.B.

Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Pedagogika va psixologiya mutaxassisligi magistranti

Kalit so'zlar: Psixologik xususiyatlar, menejment, ish joyining dinamikasi, etakchilik.

Ключевые слова: Психологические характеристики, менеджмент, динамика рабочего места, лидерство.

Key words: Psychological characteristics, management, workplace dynamics, leadership.

Ta'lim mazmuni ta'lim jarayonining tarkibiy qismlaridan biridir. Bu ilmiy bilimlar, nazariyalar, ko'nikmalar tizimi, mushuklarni o'zlashtirish aqliy va jismoniy maktab o'quvchilarining har tomonlama rivojlanishini, dunyoqarash, axloq va xulq-atvorni shakllantirishni, ijtimoiy hayotga, mehnatga tayyorlanishni ta'minlaydi. Ta'lim mazmuni inson tomonidan to'plangan ijtimoiy tajribaning barcha elementlarini o'z ichiga oladi. Ta'lim olish jarayonida odam ma'lum darajada va sifatga erishishi mumkin. Ta'lim darajasi haqida gapirganda, boshlang'ich, o'rta, boshlang'ich kasb-hunar (NNT), o'rta maxsus (SSO), to'liq bo'lmagan oliy va oliy ta'lim darajalarini ajratib ko'rsatish. Tatariston Respublikasidagi (davlat va nodavlat va ularning filiallari) oliy ta'lim muassasalarining umumiy soni 10 yil ichida 6 barobar ko'payib, 84 taga yetdi, talabalar soni esa 3 barobar ko'payib, 200 ming kishiga yetdi. Bularning barchasi jamiyatning oliy kasbiy ta'limga bo'lgan talabining keskin o'sishi natijasidir.

Respublika oliy o'quv yurtlarida ular uchun ilmiy bo'lmagan mutaxassisliklar soni (masalan, yurisprudensiya, tarix, texnik oliy o'quv yurtlarida psixologiya) paydo bo'ldi va sezilarli darajada oshdi, bu esa ular bo'yicha sifatli ta'limni juda qiyinlashtiradi. Ko'plab nodavlat (tijorat) ta'lim muassasalari va universitetlarning filiallari (jami 57 ta), shuningdek, kontingenti 2 mingdan kam talaba bo'lgan kichik (mitti) universitetlar ochildi. Tari shahrida kunduzgi byudjet bo'limida 49 nafar o'qituvchi bo'lgan 450 nafar talaba bor. O'nlab universitetlar iqtisodchilar, huquqshunoslar, psixologlar va mene-Jerni tayyorlaydilar, ularning umumiy soni ushbu kadrlarga bo'lgan ehtiyojdan 20-30 baravar ko'p. O'qituvchilar kadrlari, uchta pedagogika oliy o'quv yurtidan tashqari (Qozon, Elabuga, N. Chelny) va 9 ta pedkollej tatar gumanitar institutini, shuningdek madaniyat va san'at Universitetini, ijtimoiy ta'lim akademiyasini, tatar-Amerika regio-nal institutini, Almetyev va Nijnekam munitsipal institutlarini va boshqalarni bitiradilar.

Uzluksiz ta'limni rivojlantirish asosiy faoliyat mavzusi bo'lishi mumkin, ya'ni: ta'lim sohasidagi boshqaruv harakatlarini dasturlash; ta'lim muassasalarini loyihalash va modellashtirish; ta'lim sohasidagi yangi ta'lim islohotlari va innovatsiyalarning madaniy,